

Afdelingen for grundskole og
folkeoplysning

Frederiksholms Kanal 26
1220 København K.
Tlf. 3392 5600
Fax 3392 5666
E-mail uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR nr. 20-45-30-44

27. februar 2007
Sags nr.:
114.774.121

Notat om mulighederne for undervisning på fremmedsprog i Folkeskolen

1. Baggrund

Fredericia Kommune har anmodet om tilladelse til at udbyde en international linje på folkeskolen Købmagergades Skole. I første omgang skal der være tale om, at elever i perioden 2006/2007 til 2009/2010 kan søge om optagelse og modtage undervisning på den internationale linje fra 7.-9. klasse.

Kommunen har oplyst, at den internationale linje indgår som en del af en strategi med at ruste eleverne til globaliseringen. Her kan eleverne vælge at få øgede engelskkundskaber samt være med at udvikle den internationale dimension i undervisningen.

Der er tale om et frivilligt tilbud, som alle skoler i kommunen kan benytte. Det vil fortsat være muligt at gennemføre et normalt forløb på skolen, så ingen tvinges til at skifte skole som følge af forsøget.

Det er hensigten, at der i ca. 40 pct. af den samlede undervisningstid skal undervises på engelsk (ca. 32 pct., når undervisningen i faget engelsk fragår).

Eleverne i 9. klasse på den internationale linje skal føres til folkeskolens almindelige afgangsprøver.

Kolding Kommune har på en lignende baggrund anmodet om tilladelse til at oprette en international linje, idet det dog her er hensigten, at op til 50 pct. af undervisningstiden i 7.-9. klasse skal foregå på engelsk, og der kan endvidere blive tale om at inkludere 10. klasse.

Kolding Kommune har samtidig anført, at undervisningen planlægges i henhold til folkeskolelovens almindelige bestemmelser om formål og de centrale kundskabs- og færdighedsområder (slutmål) samt trinmål), og det hermed sikres, at eleverne er fuldt ud kvalificerede til at gennemføre de i folkeskolelovens beskrevne afgangsprøver.

2. Forholdet til folkeskoleloven

Formålsbestemmelsen

Folkeskoleloven indeholder ikke udtrykkelige regler om undervisningssproget, men det er antaget, at folkeskolens formålsbestemmelse begrænser mulighederne for at undervise på andre sprog end dansk.

Formålsbestemmelsen lyder således:

”§ 1. Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

Stk. 2. Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.

Stk. 3. Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.”

Forarbejderne til formålsbestemmelsen behandler ikke spørgsmålet om mulighederne for undervisning på fremmedsprog.

Om rækkevidden af bestemmelsen har undervisningsministeren ved brev af 18. maj 2005 til Aalborg Kommune udtalt følgende i anledning af en forespørgsel om godkendelse af en international folkeskole målrettet børn af udenlandske gæster:

”Jeg kan oplyse, at det har været en forudsætning for den gældende folkeskolelov fra 1993 og de tidligere folkeskolelove, at undervisningssproget i folkeskolen er dansk. Denne forudsætning er blandt andet kommet til udtryk i folkeskolelovens § 5, stk. 7, hvorefter der i fornødent omfang gives danskundervisning til tosprogede elever.

Ved folkeskoleloven af 1993 blev folkeskolens formålsparagraf ændret, således at det blev udtrykkeligt fastsat, at folkeskolen skal gøre eleverne fortrolige med dansk kultur.

Selv om det ikke udtrykkelig er nævnt i loven eller lovbemærkningerne, må det antages, at det danske sprog er en så vigtig del af dansk kultur, at oprettelse af en folkeskole/folkeskoleafdeling, hvor den overvejende del af undervisningen foregår på engelsk, ikke er i overensstemmelse med folkeskolens formålsparagraf.”

Endvidere har den daværende undervisningsminister ved brev af 18. januar 2005 til Århus Kommune udtalt følgende i anledning af en forespørgsel om godkendelse af et forsøg, hvor der i forhold til fastboende børn skulle undervises på arabisk en tredjedel af tiden og på dansk/dansk som andetsprog i to tredjedele af tiden:

”Det er i folkeskoleloven forudsat, at undervisningen gennemføres på dansk, og gennemførelse af undervisning i f.eks. dansk, matematik og natur/teknik på arabisk vil ikke kunne ske inden for lovens rammer.”

Det i lovens § 1, stk. 1, anførte om fortrolighed med dansk historie blev indsat i formålsbestemmelsen ved lov nr. 572 af 9. juni 2006, dvs. efter de nævnte konkrete udtalelser.

Det kan tilføjes, at undervisningens tilrettelæggelse, herunder valg af undervisnings- og arbejdsformer, metoder og stofudvælgelse, i alle fag skal leve op til folkeskolens formål, jf. lovens § 18, stk. 1.

Forsøgsbestemmelsen

Af folkeskolelovens § 55, stk. 1, fremgår følgende:

”§ 55. For at fremme forsøgsvirksomhed og pædagogisk udviklingsarbejde eller for at bevare små skoler kan undervisningsministeren fravige lovens bestemmelser, bortset fra kapitel 1 og kapitel 4, jf. dog stk. 2.”

Bestemmelsens henvisning til lovens kapitel 1 indebærer, at der ikke kan godkendes forsøg eller udviklingsarbejder, der fraviger folkeskolelovens formålsbestemmelse.

Det lægges til grund, at Fredericia og Kolding Kommune ikke har til hensigt at fravige andre bestemmelser i folkeskoleloven, herunder om undervisningens indhold. Der kan bl.a. henvises til, at kommunerne har anført, at de pågældende elever skal op til folkeskolens almindelige afgangsprøver.

Forsøgsbestemmelsen i folkeskolelovens § 55, stk. 1, har derfor ingen relevans for spørgsmålet om undervisning på fremmedsprog, og

spørgsmålet beror alene på rækkevidden af folkeskolens formålsbestemmelse.

Det indebærer samtidig, at undervisningsministeren ikke skal godkende de enkelte kommunale forsøg eller ordninger med undervisning på fremmedsprog.

De muligheder, folkeskoleloven måtte give for undervisning på fremmedsprog, kan derfor uden videre udnyttes af alle kommuner.

Modersmålsundervisning

Der er i medfør af folkeskolelovens § 5, stk. 7, 2. pkt., fastsat særlige regler for modersmålsundervisning af børn fra andre lande i EU, lande i EØS samt børn fra Færøerne og Grønland.

Af bekendtgørelse nr. 1195 af 30. november 2006 fremgår, at der til de pågældende børn skal tilbydes modersmålsundervisning i som udgangspunkt 3-5 timer ugentligt.

Modersmålsundervisningen skal så vidt muligt gives i fortsættelse af børnenes almindelige skoletid.

Muligheden for modersmålsundervisning har derfor ikke særlig betydning for det rejste spørgsmål.

3. Forholdet til friskoleloven

Friskolelovens § 2, stk. 3, lyder således:

”§ 2. (...).

Stk. 3. Undervisningssproget i en fri grundskole er dansk. I de tyske mindretalsskoler er undervisningssproget dog tysk. Undervisningsministeren kan i særlige tilfælde godkende, at undervisningssproget er et andet end dansk.”

Bestemmelsen blev indsat i friskoleloven ved lov 413 af 26. juni 1998.

Det fremgår af forarbejderne, at bemyndigelsen til at godkende undervisning på fremmedsprog vil blive anvendt i forhold til skoler, der henvender sig til børn af forældre, som bor i Danmark, men kun skal bo i landet i kortere tid.

At undervisningssproget er dansk udelukker ikke, at undervisning i et fremmedsprog foregår på dette sprog. Det fremgår endvidere, at der også godt må undervises på engelsk, tysk og fransk i andre fag i sammenhæng med undervisningen i sprogfaget.

4. Undervisningsministeriets vurdering

Som anført omtaler hverken folkeskoleloven eller forarbejderne til loven spørgsmålet om mulighederne for at undervise på et fremmedsprog.

Der er dermed ikke fastsat udtrykkelige begrænsninger med hensyn til undervisningsproget, og det kan tale for, at der i et vist omfang kan undervises på et fremmedsprog, forudsat at karakteren af folkeskolen som dansk og dansksproget fastholdes.

Det må - af hensyn til at fastholde en dansk og dansksproget folkeskole samt på baggrund af praksis på området - antages, at Fredericia Kommune og Kolding Kommune ikke kan gennemføre undervisning på engelsk som ønsket i henholdsvis ca. 40 pct. og op til 50 pct. af undervisningstiden (heri medregnet undervisningen i faget engelsk).

Det kan på baggrund af de sparsomme forarbejder være vanskeligt mere præcis at angive, hvilke - mere begrænsede - muligheder, der er for at gennemføre undervisning på et fremmedsprog.

Hensynet til at fastholde en dansk og dansksproget folkeskole må antages at indebære, at der ikke kan undervises på fremmedsprog i fag med forbindelse til dansk kultur, herunder navnlig fagene dansk, kristendomskundskab og samfundsfag. Det samme må gøre sig gældende med hensyn til undervisning i dansk historie og dansk geografi.

I det omfang, det er muligt at lade undervisning på et fremmedsprog indgå i enkelte fag, skal der derfor være tale om naturfag eller praktiske/musiske fag. Det kan især være relevant at undervise på et fremmedsprog, hvis dette er et led i et tværgående samarbejde med det pågældende sprogfag.

Retter undervisningen sig mod børn af udlændinge, der som udgangspunkt alene har midlertidigt ophold i Danmark (i praksis forskere, arbejdstagere og lignende), kan det - inden for de nævnte rammer - tale for en lidt mindre begrænset mulighed for at undervise på et fremmedsprog, i det omfang hensynet til at fastholde en dansk og dansksproget folkeskole ikke gør sig gældende med helt samme vægt i forhold til børn, der må forventes at forlade landet inden for en kortere årrække.

De nævnte muligheder imødekommer imidlertid næppe intentionerne bag anmodningerne om at oprette de omhandlede internationale linjer på folkeskolerne.

Samtidig rejser spørgsmålet om de internationale linjer mere grundlæggende og principielle spørgsmål om undervisningen i folkeskolen.

Dette taler efter Undervisningsministeriets opfattelse med betydelig vægt for, at spørgsmålet om undervisning på fremmedsprog i forbindelse med oprettelse af internationale linjer eller lignende – i fald der ønskes en mere vidtgående adgang til undervisning i fremmedsprog end anført ovenfor – gøres til genstand for udtrykkelig regulering i folkeskoleloven.

I den forbindelse må de mulige konsekvenser for friskoleområdet, herunder i forhold til de skoler, der i dag har bemyndigelse til at undervise på et fremmedsprog, overvejes nøje.